

BESIMI
I
DIJETARËVE
TË HADITHIT

EBU BEKËR EL-ISMAILI

اعتقاد أئمة أهل الحديث

لأبي بكر أحمد بن إبراهيم بن إسماعيل الإسماعيلي 277-371هـ

Besimi i dijetarëve të Hadithit

Autor: Imam Ebu Bekr Ahmed bin Ibrahim el-Isma'ili (277-371h)

Përgatiti:

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, Mëshirëbërësit.

Ibn Kudameh ka thënë: esh-Sharif Ebul Abasi Mes'ud bin Abdil-Uahid bin Matar el-Hashimi na tregoi: Hafidh Ebul – Ala Sa'id bin Jasar el-Harai na tregoi: Ebul-Hasan Ali bin Muhammed el-Xhurxhani na tregoi: Ebul-Kasim Hamzah bin Jusuf es-Sehmi na tregoi: Ebu Bekr Ahmed bin Ibrahim el-Ismaili na tregoi dhe tha:

1. Dijeni – Allahu pastë mëshirë për ne dhe ju – se methhebi i Pasusve të hadithit, Ehl-us-Sunnetit dhe Xhematit është besimi në Allahun, engjëjt e Tij, Librat e Tij, të dërguarit dhe të pranohet ajo që thotë Libri i Allahut Te ala dhe ajo që është transmetuar në mënyrë autentike nga i dërguari i Allahut (salAllahu alejhi ue selem). As nuk duhet shmangur atyre e as nuk duhet të refuzohen. E gjithë kjo për shkak se ata u urdhëruan për të pasuar Kuranin dhe Sunnetin, sepse të dyat përbëhen nga udhëzimi, dhe ata dëshmuar se profeti i tyre (salAllahu alejhi ue selem) udhëzon për në rrugë të drejtë, dhe ishin të paralajmëruar se kundërshtimi i saj është fitne dhe ndëshkim i dhembshëm.
2. Ata besojnë se Allahu (Te ala) adhurohet përmes emrave të Tij me të cilat Ai e ka quajtur Vetën e Tij, cilësitë me të cilat Ai ka përshkruar Vetën e Tij, si dhe emrat dhe cilësitë me të cilat i dërguari i Tij (salAllahu alejhi ue selem) e ka emëruar dhe përshkruar Atë. Ai e krijoi Ademin me dorën e Tij. Duart e tij janë të shtrira (në furnizimin e robërve) dhe Ai jep si të dojë. Ndërsa nuk duhet patur besimin se si janë ato. Po ashtu, Ai (Azze ue Xhel) u ngritë mbi Arsh/Fron, dhe nuk duhet pyetur si, sepse Ai u ngrit mbi Fron pa na treguar se si Ai e bëri atë.
3. Ai zotëron krijesat e Tij. Ai nuk i ka krijuar ato sepse ka nevojë apo sepse ajo ishte diçka që shpie Atë në këtë. Ai bën atë që Ai dëshiron. Ai merr vendim për atë që Ai dëshiron. Ai nuk do pyetet për atë që bën, ndërsa krijesat pyeten për veprat e tyre.
4. Ai adhurohet përmes emrave të Tij me të cilat Ai e ka quajtur Vetën e Tij, cilësitë me të cilat Ai ka përshkruar Vetën e Tij, si dhe emrat dhe cilësitë me të cilat i dërguari i Tij (salAllahu alejhi ue selem) e ka emëruar dhe përshkruar Atë. Asgjë nuk është e pamundur për Të, as në tokë e as në qiell. Ai nuk përshkruhet me ndonjë gjë që ka mangësi apo të metë, sepse Ai (Azze ue Xhel) është lart nga këto.

5. Allahu (Azze ue Xhel) e krijoi Ademin (alejhis-selam) me dorën e Tij. Duart e tij janë të shtrira dhe ai jep si të dojë. Nuk duhet pyetur se si janë ato, sepse Libri i Allahut nuk ka treguar se si ato janë.
6. Nuk duhet të besohet se Ai ka gjymtyrë, gjatësi, gjerësi, trashësi, hollësi ose cilësi të ngjashme që ekzistojnë në krijesat. Ai (Tabarak ue Te ala) nuk i ngjason dikujt, dhe e bekuar është fytyra e Zotit tonë i cili posedon dinjitet dhe madhësi.
7. Ata nuk thonë se emrat e Allahut (Azze ue Xhel) janë të krijuar, sikurse thonë Mutezilitë, Hauarixhët dhe sektet të tjera në mesin e Pesusve të Epsheve.
8. Ata besojnë se Ai ka fytyrë, dëgjim, shikim, dituri, fuqi, forcë dhe të folur, por jo në mënyrën sikurse e bëjnë Mutezilitë dhe të tjerët, por sikurse Ai (Te ala) i ka përmend ato:

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

"Por fytyra e Zotit tënd mbetet përgjithmonë."¹

أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ

"Atë e zbriti sipas dijes së Vet."²

وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ

"Nga ajo që Ai di, tjerët dinë vetëm aq sa Ai ka dëshiruar."³

¹ 55:27

² 4:166

³ 2:255

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ⁴ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السُّيَّاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ

"Kush e dëshiron krenarinë (le ta dijë), e tërë krenaria i takon Allahut, te Ai ngrihet fjala e mirë (besimi) dhe vepra e mirë, e Ai i pranon. E ata që përgatitin dredhira të këqija, për ata është një dënim i rëndë dhe dredhia e tyre është e zhdukur."⁴

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ

"Ne, me forcën tonë e ngritëm qiellin dhe Ne e zgjerojmë atë."⁵

فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ

"Sa i përket Adit, ata pa pasur kurrfarë të drejte u treguan mendjemëdhenj ndaj banorëve në tokë dhe thanë: "Kush ka fuqi më të fortë se ne?" A nuk e ditën ata se Allahu, i cili i krijoi, ka fuqi më të fortë se ata?"⁶

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

"Allahu është furnizues i madh. Ai është fuqiforti."⁷

⁴ 35:10

⁵ 51:47

⁶ 41:15

⁷ 51:58

Ai (Te ala), ka dituri, fuqi, forcë, dëgjim, shikim dhe flet në mënyrë që Ai Te ala ka thënë:

أَنْ أَقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَأَقْذِفِهِ فِي آلِيٍّ فَلْيَلْقِهِ آلِيٌّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَهُ ۚ
وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي

"Lëshoje atë (fëmijë, Musain) në arkë, e mandej hidhe në lumë e lumi e hedhë në breg, atë e merr armiku Im dhe i tij. E nga ana Ime mbolla (në zemra të njerëzve) dashuri ndaj teje, e që të edukoheshe nën sytë e Mi."⁸

وَأَصْنَعُ الْفُلَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيُنَا وَلَا تَخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّغْرَقُونَ

E, mbaroje anijen nën vëzhgimin Tonë dhe me mësimin Tonë, e mos m'u drejto Mua për ata që bënë zullum, ata gjithqysh janë të përmbytur."⁹

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ ابْلِغْهُ مَا أَمَنَهُ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ

E nëse ndokush prej idhujtarëve të kërkon strehim, ti strehoje në mënyrë që t'i dëgjojë fjalët e Allahut (Kur'anin), e mandej përcille deri në vendin e tij të sigurt. Këtë, ngase ata janë popull që nuk e di (të vërtetën e fesë islame)."¹⁰

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

"Dhe (dërguam) të dërguar më parë që të rrëfyem për ta, dhe të dërguar të tjerë për të cilët nuk të rrëfyem, e Musait i foli Allahu me fjalë."¹¹

⁸ 20:39

⁹ 11: 37

¹⁰ 9:6

¹¹ 4:164

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

**"Kur Ai dëshiron ndonjë send, urdhri i Tij është vetëm t'i thotë: "Bëhu!"
Ai menjëherë bëhet."¹²**

9. Ata thonë se të gjithë muslimanët thonë:

"Ajo që Allahu do bëhet, dhe atë që Ai nuk do nuk ndodhë."

Ai (Te ala) ka thënë:

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

"Po ju nuk mundeni, por vetëm nëse dëshiron Allahu, Zoti i botëve!"¹³

10. Ata thonë se askush nuk mund t'i shpëtojë dijes së Allahut, dhe dëshira dhe vepra e askujt nuk mund të kapërcejë dëshirën e Allahut. Dija e askujt nuk mund ta ndryshon dijen e Allahut. Ai është i gjithditur, dhe as nuk bie në injorancë apo harresë. Ai është i fuqishëm se askush nuk mund të ngadhënjej mbi Të.

11. Ata thonë se Kurani është fjala e Allahut dhe nuk është i krijuar. Ai nuk është krijuar sido që ta lexon dhe ta shqiptojë atë dhe ai është ruajtur në formë të shtypur. Ai që thotë se shqiptimi i Kuranit është krijuar dhe ka për qëllim Kuranin, ka thënë se Kurani është i krijuar.

¹² 36:82
¹³ 81:29

12. Ata thonë se nuk ka krijues tjetër të vërtetë përveç Allahut (Azze ue Xhel). Të gjitha furnizimet e robërve janë të krijuara nga Allahu. Allahu e udhëzon kë të dojë dhe e lajthitë kë të dojë. Atë që Allahu (Azze ue Xhel) e lajthit nuk ka asnjë argument:

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

Thuaj: "Allahu ka argumentin më të plotë dhe sikur të donte Ai do t'ju vinte në rrugë të drejtë të gjithëve."¹⁴

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا (كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ٢٩)
الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ

Thuaj: "Allahu ma urdhëroi mua drejtësinë dhe në tërësi kthejuni Atij në çdo namaz (lutje) dhe adhurojeni Atë duke qenë të sinqertë në lutje vetëm për Të. Ashtu sikur që ju filloi (krijoi) së pari, do të ktheheni te Ai". Një grup (nga ju) Ai e vuri në rrugë të drejtë, e një grup meritoi të jetë i humbur, pse ata (të humburit) shejtanët i morën për miq, e megjithatë mendonin se ishin në rrugë të drejtë."¹⁵

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَآلَٰنَعْمَ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

"Ne krijuam shumë nga xhinët e njerëzit për Xhehenem. Ata kanë zemra që me to nuk kuptojnë, ata kanë sy që me ta nuk shohin dhe ata kanë veshë që me ta nuk dëgjojnë. Ata janë si kafshët, bile edhe më të humbur, të tillët janë ata të marrët."¹⁶

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِى الْأَرْضِ وَلَا فِى أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِى كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا
إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

¹⁴ 6:149

¹⁵ 7:29-30

¹⁶ 7:179

“Nuk ndodh asnjë fatkeqësi në tokë e as në trupin tuaj, e që të mos jetë në shënime (libër – Levhi Mahfudh) para se të ngjajë ajo, e kjo për Allahun është e lehtë.”¹⁷

Për të “vënë diçka në veprim” do të thotë pa dyshim për ta krijuar atë. Ai tha në lidhje me banorët e Xhenetit:

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ

“Falënderojmë Allahun që na udhëzoi për këtë (për iman, për punë të mira, na e hoqi zilinë, na futi në Xhenet), pse sikur të mos na udhëzonte Allahu, ne nuk do të dinim të udhëzohemi.”¹⁸

أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا

“Sikur të donte Allahu, do t’i udhëzonte të gjithë njerëzit.”¹⁹

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ

“Sikur të dëshironte Zoti yt, do t’i bënte njerëzit të një feje (por nuk dëshiroi, Ai e di pse). Ata vazhdimisht janë në kundërshtime (mes vete), Përveç atij që e mëshiroi Zoti yt.”²⁰

13. Ata thonë se e mira dhe e keqja, e ëmbla dhe e hidhura, është nga përcaktimi i Allahut (Azze ue Xhel). Ai ka caktuar që ajo të ndodhë dhe e ka paracaktuar atë dhe ata nuk mund të arrijnë përfitime për veten e tyre ose ti shmangen të keqes – përveç atë që Allahu dëshiron. Ata janë të varfër para Allahut (Azze ue Xhel) që çdoherë kanë nevojë për Të.

14. Ai (Azze ue Xhel) zbret në qiellin më të ulët në bazë të asaj që thonë transmetimet autentike nga i dërguari i Allahut – dhe këtë duhet besuar pa pyetur si?.

¹⁷ 57:22

¹⁸ 7:43

¹⁹ 13:31

²⁰ 11:118-119

15. Ata besojnë se robërit e mirë do ta shohin Allahun (Azze ue Xhel) në Ditën e Gjykimit, por jo në këtë jetë dhe ata që Allahu i shpërbleu me këtë e shohin detyrimisht Allahun. Ai tha:

وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاطِرَةٌ

"Atë ditë do të ketë fytyra të shkëlqyera (të gëzuara). Që Zotin e tyre e shikojnë."²¹

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَّحْجُوبُونَ

"Jo dhe Jo! Atë ditë do të jenë të penguar prej (ta shohin) Zotit të tyre."²²

Nëse as besimtarët apo jobesimtarët nuk do ta shohin Atë, atëherë të gjithë do të ishin penguar. Megjithatë, nuk duhet besuar si trup Allahun (Azze ue Xhel) dhe nuk duhet kufizuar Atë. Megjithatë, ata do ta shohin Atë (Xhela ue Ala) me sytë e tyre sikurse Ai dëshiron – dhe kjo duhet besuar pa pyetur si?.

16. Ata thonë se Imani është fjalë, vepër dhe njohuri. Ai shtohet me vepra të mira dhe mangësohet me mëkate. Ai që bën vepra të mira më shumë ka Iman më të lartë se ai që bën më pak vepra të mira.

17. Ata thonë se monoteistët dhe muslimanët që e falin namazin të drejtuar drejt Kiblës dhe bëjnë një mëkat ose më shumë mëkate, të mëdha apo të vogla, dhe ende janë të përqëndruar në adhurimin e Allahut të vetëm, duke pranuar obligimet nga Allahu, nuk duhet bërë tekfir mbi ta për shkak të atyre mëkateve që kanë. Ata shpresojnë që Allahu ta falë personin e tillë.

²¹ 75:22-23

²² 83:15

Ai (Te ala) ka thënë:

وَيَعْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

"E përpos këtij (mëkati) i falë kujt do."²³

18. Ata nuk pajtohen lidhur me atë që qëllimisht dhe pa justifikim e braktis namazin e obliguar derisa t'i ketë kaluar koha e tij. Disa e konsiderojnë personin e tillë të jetë kafir duke u bazuar në atë që është transmetuar nga profeti (salAllahu alejhi ue selem) lidhur me këtë:

"Midis robit dhe mosbesimit është lënia e namazit."

"Ai që e braktis namazin ka bërë kufër."

"Ai që e braktis namazin e ka braktisur mbrojtjen e Allahut."

Të tjerët thonë se kjo vlenë nëse braktiset namazi duke e mohuar atë. Për shembull, Jusufi (alejhis-selam) tha:

تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

"Unë kam hequr dorë nga ata që nuk e besojnë Allahun."²⁴

Do të thotë kufër mohues.

²³ 4:48
²⁴ 12:37

19. Disa prej tyre thanë se Imani është fjalë dhe vepër, ndërsa Islami është vepra me të cilat njeriu është obliguar, dhe ato përmenden veç e veç. Prandaj është thënë se muslimanët dhe besimtarët [Mu'minun] janë dy koncepte të ndryshme; nëse kto dy koncepte përmenden ndaras, nuk përfshihet tjetra. Ndërsa nëse vetëm njëri koncept përmendet, përfshihen të dyjat.

Shumë të tjerë thanë se Islami dhe Imani janë e njëjta gjë.

Allahu (Azze ue Xhel) ka thënë:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"E kush kërkon fe tjetër përveç fesë islame, atij kurrsesi nuk do t'i pranohet dhe ai në botën tjetër është nga të dëshëpruarit."²⁵

Kjo do të thotë se në qoftë se kërkon besim tjetër (pos Islamit), kjo do ti refuzohet atij.

Ai (Te ala) tha:

فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

"Dhe kush ishte aty nga besimtarët, Ne i nxorëm (i larguam). Po nuk gjetëm aty pos një shtëpie muslimane."²⁶

Disa besojnë se Islami është veçanërisht nënshtrimi dhe përlësia ndaj Allahut dhe gjykimit të Tij të cilin personi e beson.

²⁵ 3:85

²⁶ 51:35-36

Ai (Te ala) tha:

قَالَتْ أَلَا عَرَبٌ ءَامَنُوا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ

Beduinët thanë: "Ne kemi besuar!" Thuaj: "Ju nuk keni besuar ende, por thuani: Ne jemi dorëzuar, e ende nuk po u hyn besimi në zemrat tuaja."²⁷

يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Ata të shprehin ty mirënjohje (ta përmendin) që u bënë muslimanë. Thuaj: "Pranimin tuaj të fesë islame mos ma njihni (mos ma përmendni) mua, por nëse jeni të sinqertë Allahu juve ju bëri mirë, kur ju udhëzoi për besim."²⁸

Edhe kjo është një provë për atë që thotë se të dyja janë një dhe e njëjta gjë.

20. Ata thonë se Allahu do ti nxerr monoteistët nga Xhehnemi pas ndërmjetësimit të ndërmjetësuesve. Ndërmjetësimi është një fakt. Pellgu është një fakt. Ahireti është një fakt. Dhënia e llogarisë është një fakt.

21. Ata nuk gjykojnë prerazi për asnjë musliman Xhenetin ose Xhehnemin, sepse kjo dituri është e fshehur prej tyre dhe ata nuk e dinë se në çfarë gjendje personi ka vdekur; në besim apo mosbesim? Megjithatë, ata thonë se ai i cili ka vdekur në Islam, pa bërë mëkate të rënda, epshe dhe mizori i përket banorëve të Xhenetit.

²⁷ 49:14
²⁸ 49:17

Ai (Te ala) ka thënë:

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

"Ndërsa, ata që besuan dhe bënë vepra të mira."²⁹

Ai nuk përmendi se ata mëkatuan:

أُولَٰئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ

"Të tillët janë krijesat më të mira."³⁰

Atij që profeti (salAllahu alejhi ue selem) ia ka konfirmuar Xhenetin dhe kjo është konfirmuar në mënyrë autentike, ia konfirmojnë edhe ata, gjë që tregon se ata e pasojnë të dërguarin e Allahut (salAllahu alejhi ue selem) dhe konfirmojnë deklaratat e tij.

22. Ata thonë se dënimi i varrit është një fakt. Në të Allahu do ta ndëshkojë atë që e meritonë të ndëshkohet nëse Ai dëshiron, ose e falë atë nëse Ai dëshiron.

Ai (Te ala) ka thënë:

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ

"Ata i nënshtrohen zjarrit mëngjes e mbrëmje, e Ditën e Kijametit (u thuhet engjëjve): "Ithtarët e Faraonit futni në dënimin më të rëndë!"³¹

²⁹ 98:7

³⁰ 98:7

³¹ 40:46

Përderisa bota ekziston, Allahu do të bëjë që ata të ndëshkohen mëngjes dhe në mbrëmje. Kur Dita e Gjykimit ndodh, ata do të përjetojnë dënim më të ashpër pa asnjë mangësim nga ai që ata e kishin në tokë.

Ai (Te ala) tha:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى

"E kush ia kthen shpinën udhëzimit Tim, do të ketë jetë të vështirë dhe në Ditën e Kijametit do ta ringjall të verbër."³²

Dmth para se botës ti vie fundi. Argument për këtë janë fjalët e Tij (Te ala):

وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى

"...dhe në Ditën e Kijametit do ta ringjall të verbër."³³

Allahu sqaron se jeta e vështirë do të jetë para Ditës së Gjykimit. Ne kemi parë jehudët, të krishterët dhe idhujtarët se si kanë një jetë të pasur dhe joshëse. Kjo na bën të dimë se mjerimi nuk ka të bëjë asgjë me ekonominë, sepse idhujtarët kanë mjaft furnizim. Ajo që nënkuptohet është jeta pas vdekjes dhe para Ditës së Gjykimit.

23. Ata besojnë se do të merren në pyetje nga Munkeri dhe Nekiri duke u bazuar në atë që është transmetuar në mënyrë autentike nga i dërguari i Allahut (salAllahu alejhi ue selem) dhe nga fjalët e Allahut (Te ala):

يُنَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ

"Allahu i forcon ata që besuan në fjalën e fortë (të mirë) në jetën e kësaj bote edhe në botën tjetër, ndërsa mizorët Allahu i bën të humbur. Allahu vepron çka të dojë."³⁴

³² 20:124
³³ 20:124

Kësaj i shtohet edhe interpretimi i saj nga profeti (salAllahu alejhi ue selem).

24. Ata besojnë se nuk duhet futur në polemika dhe grindje rreth Kuranit, dhe gjërave të tjera.

Allahu (Azze ue Xhel) ka thënë:

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْزُرُكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ

"Rreth argumenteve të Allahut nuk kundërshton kush, pos atyre që nuk besuan."³⁵

Domethënë se ata polemizojnë në një mënyrë që ngjason me akuzat për gënjeshtër – dhe Allahu e di më mirë.

25. Ata pranojnë kalifatin e Ebu Bekrit (radijAllahu anhu) pas të dërguarit të Allahut (salAllahu alejhi ue selem), pasi ishte zgjedhur nga sahabët. Pastaj kalifatin e Umerit (radijAllahu anhu) pasi që Ebu Bekri (radijAllahu anhu) e kishte emëruar atë si kalif. Pastaj kalifati i Uthmanit pasi ishte zgjedhur nga konsultimi i cili ishte caktuar nga Umeri, dhe pjesa tjetër e muslimanëve. Pastaj kalifati i Ali bin Ebi Talibit (radijAllahu anhu) pasi iu kishin besatuar ata që luftuan në Bedër, të cilët Amar bin Jasiri dhe Sehl bin Hunejfi dhe sahabët e tjerë i kishin pasuar ata në këtë. Një tjetër arsye është virtyti i tij dhe hyrja e tij e hershme në Islam.

³⁴ 14:27
³⁵ 40:4

26. Ata besojnë se sahabët (radijAllahu anhum) janë njerëzit më të mirë bazuar në fjalët e Tij (Te ala):

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ

"Vërtet, Allahu që i kënaqur me besimtarët kur ata nën hijen e atij druri të zotoheshin ty."³⁶

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ

"Allahu është i kënaqur me të hershmit e parë prej Muhaxhirëve (migruesve) dhe prej Ensarëve (vendasve-ndihmëtarë) dhe prej atyre që i pasuan ata me punë të mira."³⁷

Atij të cilit Allahu ia konfirmon kënaqësinë e Tij, nuk u takon atyre që të veprojnë diçka që kërkon zemërimin e Allahut (Azze ue Xhel). Nga ana tjetër, ky nuk është kusht që të përfshijë edhe tabiinët në qoftë se ata nuk janë të mirë. Tabiinët të cilët nënvlerësojnë sahabët, nuk konsiderohen të jenë të drejtë, dhe kështu nuk përfshihen në këtë çështje.

³⁶ 48:18
³⁷ 9:100

27. Ai që mlllefoset për pozitën e lartë të tyre tek Allahu, atëherë për këtë njeri duhet patur frikë për të keqen më të madhe. Ai (Azze ue Xhel) ka thënë:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْهُ فَزَارَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سَوْقِهِ يَعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

"Muhammedi është i dërguar i Allahut, e ata që janë me të (sahabët) janë të ashpër kundër jobesimtarëve, janë të mëshirshëm ndërmjet vete, ti i sheh kah përulen (në ruku), duke rënë me fytyrë në tokë (në sexhde), e kërkojnë prej Allahut që të ketë mëshirë dhe kënaqësinë e Tij ndaj tyre. Në fytyrat e tyre shihen shenjat e gjurmës së sexhdes. Përshkrimi i cilësive të tyre është në Tevrat dhe po ky përshkrim është edhe në Inxhil. Ata janë si një farë e mbjellë ku mbin filizi i vet, e ai trashet, përforcohet dhe qëndron në trungun e vet, ajo e mahnit mbjellësin. (Allahu i shumoi). Për t'ua shtuar me ta mllëfin jobesimtarëve."³⁸

Në këtë mënyrë Ai tregoi se ata janë një shkak i zemërimit dhe mllëfit të tyre. Ata besojnë se kalifati i tyre është i saktë bazuar në fjalët e Tij (Azze ue Xhel):

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ

"Atyre nga mesi juaj të cilët besuan dhe bënë vepra të mira, Allahu u premtoi se do t'i bëjë zotërues në atë tokë."³⁹

³⁸ 48:29
³⁹ 24:55

Me fjalët e Tij "nga mesi juaj", Ai iu drejtua atyre që lindin tani, janë së bashku me profetin (salAllahu alejhi ue selem) dhe të përqëndruar në fenë e tij. Ai vazhdoi duke thënë:

كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ
بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا

"...se do t'i bëjë zotërues në atë tokë ashtu si i pat bërë zotërues ata që ishin para tyre dhe fenë të cilën Ai e pëlqeu për ta, do ta forcojë, e në vend të frikës Ai do t'ju dhurojë siguri. Ata më adhurojnë Mua e nuk më shoqërojnë asgjë."⁴⁰

Allahu i dha fesë qëndrueshmëri dhe forcë përmes Ebu Bekrit, Umerit dhe Uthmanit; të sigurt ata sulmuan pa u sulmuar dhe frikësuan armikun pa i frikësuar armiku ata. Ai (Azze ue Xhel) ka thënë në lidhje me ata që qëndruan larg nga fusha e betejës me profetin e Tij:

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَدْنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ
تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْفُجُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ

"Nëse Allahu të kthen ty (prej Tebukut) te ndonjë grup i tyre (hipokritëve), e ata të kërkojnë leje për të dalë (me ty në ndonjë luftë), thuaju: "Ju nuk do të dilni kurrë me mua dhe kurrë nuk do të luftoni ndonjë armik së bashku me mua! Ju ishit të kënaqur herën e parë që nuk luftuat, pra rrini me ata që mbetën!"⁴¹

⁴⁰ 24:55

⁴¹ 9:83

Kur ata e takuan profetin (salAllahu alejhi ue selem) i kërkuan atij leje për të shkuar dhe për të luftuar armikun. Megjithatë, ai nuk e lejoi këtë dhe Allahu (Azze ue Xhel) atëherë shpalli:

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا
كَلِمَ اللَّهِ فُلَ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكَمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلِ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا
يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا

"Kur të shkoni ju për të mbledhur prenë e luftës, ata që ngelën pas do të thonë: "Na lejoni edhe ne të vijmë me ju!" Ata duan të ndryshojnë vendimin e Allahut! Ti thuaj: "Kurrresi, ju nuk keni për të ardhur me ne, kështu ka thënë më parë Allahu!" E ata do t'ju thonë: "Jo, por ju na keni zili!" Po, ata janë që kuptojnë pak gjë."⁴²

I Cili gjithashtu u tha atyre:

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ إِلَى قَوْمٍ أُولَى بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ
فَإِنْ تَطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

"Atyre nga beduinët që ngelën pas, thuaju: "Ju do të ftoheni te një popull luftarak e i fuqishëm, t'i luftoni ata ose të dorëzohen (ta pranojnë fenë islame), e nëse përgjigjeni (në thirrje), Allahu ju jep shpërblim të mirë, e nëse nuk dilni sikurse mbetet pa dalë më parë, Ai ju ndëshkon me një dënim të padurueshëm."⁴³

Atyre që kanë jetuar në kohën e të dërguarit të Allahut (salAllahu alejhi ue selem), Allahu iu drejtua në këtë mënyrë pasi që ata nuk morrën pjesë në luftë. Disa prej tyre jetuan edhe gjatë kalifatit të Ebu Bekrit, Umerit dhe të Uthmanit dhe ata që iu bindën atyre morrën shpërblimin e tyre dhe ai që nuk e bëri këtë morri ndëshkimin e tij të dhimbshëm, si një shenjë e Allahut (Azze ue Xhel) për kalifatin e tyre. Allahu mos lejoftë që të mbetet ndonjë mosdashje në zemrat tona ndaj sahabëve. Nëse njëri prej kalifatit të tyre konfirmohet, ai pasohet dhe zbatohet nga kalifatet e të katërve.

⁴² 48:15
⁴³ 48:16

28. Ata besojnë se falja e namazit, si namazi i xhumasë ashtu edhe namazet e tjera duhet falur pas gjithë pushtetarëve muslimanë, pavarësisht nëse ata janë të drejtë apo mëkatarë. Allahu (Azze ue Xhel) e ka obliguar namazin e xhumasë në mënyrë të prerë, ndërkohë që Ai (Te ala) e di se në mesin e atyre që do t'u prijnë do të ketë mëkatar dhe njerëz të këqij. Megjithatë, Ai nuk përjashtoi asnjë kohë e asnjë urdhërim për ezan për namazin e xhumasë.

29. Ata besojnë se duhet dalur me pushtetarët në Xhihad kundër kufarëve, edhe nëse ata janë mëkatarë. Ata besojnë se duhet lutur për ta që të kenë prosperitet dhe drejtësi. Ata nuk besojnë se duhet ngritur armët kundër tyre. As nuk duhet luftuar në kohë sprovash dhe kaosi. Megjithatë, ata besojnë se, së bashku me pushtetarin e drejtë duhet luftuar kundër grupit rebelues, nëse ata janë në gjendje për ta bërë këtë.

30. Ata besojnë se një vend konsiderohet Islamik, dhe jo pagan, për derisa ezani publikisht thirret për namaz dhe njerëzit mund ta falin namazin të qetë dhe në paqe. Ndërsa Mutezilitë nuk e besojnë këtë.

31. Ata besojnë se askush nuk hyn në Xhenet me ndihmën e veprave të tij, pa marrë parasysh se për çfarë veprash bëhet fjalë, por nga mirësia dhe mëshira e Allahut me të cilin Ai e dallon kë të do. Veprat e mira të një personi dhe bindja kanë ndodhur vetëm falë mirësisë së Allahut. Edhe në qoftë se Allahu nuk i kishte dhuruar të mirat e Tij, askush nuk do të kishte argument për të thënë kundër Allahut. Allahu ka thënë:

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ ۚ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن
يَشَاءُ

"E sikur të mos ishte mirësia e Allahut ndaj jush dhe mëshira e Tij, askush prej jush nuk do të pastrohej kurrë (prej mëkateve), por Allahu e pastron atë që do Ai."⁴⁴

⁴⁴ 24:21

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ ۖ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا

"Por sikur të mos ishte dhuntia e Allahut ndaj jush dhe mëshira e Tij, atëherë ju, pos një pakice, do të ndiqnit rrugën e shejanit."⁴⁵

يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ ۖ مَنْ يَشَاءُ ۖ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

"Ai veçon me mëshirën e vet (me profeci) kë të dojë. Allahu është Zot i mirësisë së madhe."⁴⁶

32. Ata thonë se Allahu (Azze ue Xhel) ka përcaktuar për të gjitha krijesat e gjalla jetëgjatësinë e tyre të caktuar të cilën ata do ta arrijnë.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً ۖ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

"Të gjithë njerëzit e kanë afatin e vet, e kur t'u vijë afati tyre, ai nuk mund të shtyhet për asnjë moment, e as të përngutet më parë."⁴⁷

Nëse personi vdes ose vritet, ai e arrin fundin e jetës së tij e cila është përcaktuar për të. Allahu tha:

قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ

"Thuaj: Edhe sikur të ishit në shtëpitë tuaja, atyre që është caktuar mbytja (vdekja), do të dilnin në vendin e flijimit të tyre."⁴⁸

⁴⁵ 4:83

⁴⁶ 3:74

⁴⁷ 7:34

⁴⁸ 3:154

- 33.Allahu (Te ala) i furnizon të gjitha krijesat e gjalla me rrizkun e ushqimit. Allahu e garanton atë për të gjitha krijesat që do të jetojnë. Pos kësaj, Ai është që u jep atyre furnizim të lejuar apo të ndaluar në të njëjtën mënyrë siç është Ai që i ka dhuruar bukuritë e tjera nga të cilat jetojmë.
- 34.Ata besojnë se Allahu (Te ala) i krijoi shejtanët për t'u bërë vesvese njerëzve, për ti mashtruar ata, për t'i tradhëtuar.
- 35.Në tokë ndodhë magjia dhe magjistarët. Të besosh se praktikimi i magjisë sjell dobi dhe dëmton pa lejen e Allahut është kufër.
- 36.Ata besojnë se duhet shmangur nga bidatet, mëkatet, punët e këqija, mburrja, mendhjemadhësia, mashtrimi, vrasjet dhe thashethemet. Ata besojnë se as nuk duhet ngacmuar apo fyer askënd. Përgjashtimi i vetëm është personi i cili shpik një bidat dhe thërret në të. Në këtë rast, ata nuk e konsiderojnë këtë të jetë përgojim.
- 37.Ata besojnë se dija duhet të merren dhe zbatohen nga burimi i saj. Përveç kësaj, ata besojnë se duhet marrë studimet e Kuranit dhe lëmvive të tij dhe shpjegimet e tij seriozisht. Po kështu, ata thonë se duhet ndëgjuar hadithet e të dërguarit (salAllahu alejhi ue selem), dhe duhet mbledhurar ato, duhet kuptuar ato dhe duhet kërkuar transmetimet e shokëve të tij.
- 38.Nuk duhet të flitet keq për sahabët. Gjërat e vogla të cilat u janë atribuar atyre, duhet të refuzohen dhe të hudhen. Gjithashtu mosmarrëveshjet mes tyre i lihen Allahut (Azze ue Xhel).
- 39.Ata nxisin që të përqëndrohen me Xhematin dhe të hamë, të pim dhe të vishemi në mënyrë të përmbajtur. Ata nxisin që të përpiqemi në vepra të mira, urdhërojnë në të mirën, ndalojnë nga e keqja dhe largohen prej injorantëve derisa ata t'i mësojnë ata dhe t'ua sqarojnë të vërtetën atyre. Pas sqarimit, vinë në shprehje qortimet dhe ndëshkimet.

40.Kjo është baza e fesë dhe besimi i Imamëve të Hadithit. Ata as nuk janë ndikuar nga bidatet e as nga sprovat. Prandaj mbahuni pas litarit të Allahut dhe mos u përçani prej tij. Dije se Allahu e do dhe e falë atë që e pason të dërguarin e Tij (salAllahu alejhi ue selem). Ai i ka bërë ata të jenë populli i shpëtuar dhe Xhemati i pasuar. Ai (Azze ue Xhel) ka thënë në lidhje me atë që pretendon se ai e do Allahun:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Thuaj: "Nëse e doni Allahun, atëherë ejani pas meje që Allahu t'ju dojë, t'ju falë mëkatet tuaja, se Allahu është që fal shumë, mëshiron shumë."⁴⁹

Allahu më bëfte dobi mua dhe ju me dije dhe me mirësinë dhe mëshirën e Tij, dhe të na mbroj nga shmangia dhe devijimi.

⁴⁹ 3:31